

Høringssvar fra Fakultet for lærerutdanninger og språk (LUSP) på Campusutviklingsplan for Høgskolen i Østfold 2021 – 2040

Det vises til e-post av 14. oktober vedr. ovennevnte.

Utvikling av Høgskolen i Østfold og Studiested Halden er temaer som engasjerer fakultetets personale. Engasjementet rundt høringen på Campusutviklingsplanene er derfor stort. Alle våre fagmiljøer har gjennom sine institutter (inkl. Fremmedspråksenteret) gitt innspill, og fakultetsledelsen har gitt egne innspill.

Studietilbudet og øvrig aktivitet ved Fakultet for lærerutdanninger favner bredt, både faglig og organisatorisk. Dette gjenspeiles i tilbakemeldingene fra de ulike fagmiljøene, og til dels også i dette høringssvaret. For at det videre arbeidet med campusutviklingsplanene skal være best mulig tilpasset den mangfoldige aktiviteten ved fakultetet, har vi valgt å utforme et relativt detaljert høringssvar. Da Fakultet for lærerutdanninger og språk (LUSP) har tilhørighet kun på studiested Halden, med enkelte få unntak, omtaler høringssvaret kun Campus Halden.

Dette høringssvaret representerer et samlet høringssvar fra fakultetet. Høringssvaret følger ønsket disposisjon i høringsnotatet, angitt som egne kapitler i høringssvaret. Vi opplever imidlertid at spørsmålene går over i hverandre, og alle svarene må således leses i sammenheng.

A: Er fremtidsbildet for campus Halden gjenkjennelig?

Fremtidsbildet som skisseres for Campus Halden er kun delvis gjenkjennelig. Planen skisserer nye og interessante løsninger, men fakultetet er kritiske til vektleggingen av hybride, flytende og åpne løsninger.

Fremtidsbildet oppleves som gjenkjennelig og interessant av enkelte fagmiljøer, men overordnet sett er bildet for lite nyansert til at fakultetet som helhet kan gi tilslutning til det. Planens beskrivelse av idealene man søker å realisere (s. 12), de gevinster man søker å oppnå (s. 13), og den «ønskede faglige utviklingen ved universitetet» man vil legge til rette for (s.14), oppfattes mer som abstrakte og normative føringer enn klare fremtidsbilder som gjenspeiler fakultetets og HiØs utvikling. Disse aspektene må nyanseres og utdypes med tanke på strategisk utvikling av Høgskolen i Østfold, noe vi opplever at planen gjør kun i begrenset grad.

Kontrasten som dras opp mellom gode undervisningssituasjoner, god teknologibruk, samhandling og arealutnyttelse og «tradisjonell undervisning» - og den beskrivelsen av tradisjonell undervisning som noe som hindrer effektiv læring – er ensidig og ubalansert. En slik forståelse må ikke legges til grunn for den videre campusutviklingen. En plan for utvikling av Campus Halden må sikre at forskningsbaserte undervisnings- og arbeidsformer i akademia gis gode betingelser.

Fremtidsbildet bygger på en antakelse om at studentene kommer på Campus selv om det ikke foregår organisert undervisning i klasserom. Slik oppleves det ikke nå, og bildet er slikt sett ikke gjenkjennelig. En av årsakene til dette kan være at høgskolen i stor grad oppleves som en «pendlerhøgskole», hvor en stor andel studenter uansett ikke vil benytte lokalene slik det legges opp til. Samtidig har vi forståelse for at man med et endret bygg ønsker å endre studentenes engasjement i læring og tilstedeværelse på campus. Spørsmålet blir da i hvor stor grad en slik endring skal og bør hensyntas i disse planene, med tanke på andre behov som ikke er dekket i forslaget.

I fremtidsbildet er antall klasserom minsket betraktelig. Det er uklart om dette bygger på en forutsetning om at mye undervisning skal skje digitalt (på nett), eller om det er andre scenarier som spiller inn. Dette er uansett ikke en ønsket utvikling i lærerutdanningene. Lærerstudentene skal tilegne seg profesjonell sosial- og relasjonskompetanse, og denne må trenes i fysiske omgivelser i samhandling med andre. Våre studenter skal også ut i yrker der de skal samarbeide om å løse oppgaver, og dette forutsetter også trening på fysisk samhandling. Og sist, men ikke minst, er studentene gjenstand for skikkethetsvurdering. Dette fordrer også fysisk fremmøte og flere undervisningsrom enn det planen legger opp til.

Når det er sagt tilbyr fakultetet mange nettstudier, og det oppleves at Fremtidsbildet for digital undervisning ikke ivaretar viktige forutsetninger for å drive nettundervisning og innovere campusundervisning med bruk av nye teknologier. For eksempel er det ikke satt av egne soner hvor nettundervisning kan foregå, det er ikke tatt hensyn til at nettundervisning må gjøres i lukkede rom, og at undervisningspersonalet trenger å oppbevare utstyr til dette og undervisningen som gis.

Planen tar heller ikke hensyn til at omfanget av digitale møter og webinarer øker, og dimensjoneringen av dette er ikke tilstrekkelig. Slike aktiviteter krever egne separate kontorer, slik at man ikke blir forstyrret selv, og forstyrrer andre når man snakker.

Høgskolens kjerneaktiviteter er undervisning, forskning og formidling. Fremtidsbildet tar ikke opp i seg at en stor overvekt av undervisningsplanlegging og forskningsarbeid er konsentrasjonsarbeid, som krever egne kontorer hvor man kan sitte uforstyrret, hvor man etter avbrudd kommer raskt tilbake til konsentrasjonsmodus, hvor man kan arbeide med sensitivt materiale (i alt fra sensur til forskningsmateriale) og hvor man kan oppbevare sitt undervisnings- og forskningsmateriale og nødvendig litteratur. Fremtidsbildet tar alt for lite hensyn til at trykte bøker fortsatt er sentrale verktøy både i undervisning og forskning for mange fagmiljøer. Formuleringen «Behovet for visuell hukommelse anerkjennes, at mange trenger å se sin egen bokhylle for eksempel» (s. 49) viser mangel både på forståelsen av begrepet «visuell hukommelse» og på innsikt i høgskolens kjernevirksomhet.

På informasjonsmøtet for Campusutviklingsplanene ved LUSP 11. november, ble det sagt at forslaget blant annet baserer seg på campusutviklingen ved NTNU. Det er viktig å være klar over at det er stor forskjell mellom HiØ-studenter og -ansatte og avstand og offentlig transporttilbud mellom bosted og campus ved NTNU og ved HiØ (campus Remmen i Halden). Dette vil trolig påvirke muligheten og viljen til å være på campus når det ikke er undervisning. I tillegg er antall studenter ved NTNU og HiØ veldig forskjellig: Trondheim by har 33 000 studenter mot ca 6000 studenter ved HiØ (2700 studenter ved campus Remmen i Halden). Det finnes også faglige ulikheter. HiØ har ikke de samme fagområdene som dominerer ved NTNU, og forskning og undervisning i våre fag drives veldig annerledes enn det som dominerer ved NTNU. Vi stiller spørsmål ved om disse forholdene er tatt i betraktning når behovene er skissert.

I et fremtidsbilde for campus Halden ønsker vi at følgende tas hensyn til i det videre arbeidet:

Undervisning: Campus må ha tilstrekkelig med undervisningsrom, både tradisjonelle og spesialrom slik at det enkelte fag kan legge til rette for effektive og forskningsbaserte lærings- og undervisningsformer. Campus må tilrettelegges for digital undervisning i mye større grad enn i dag. Fagmiljøene og dets ledere må inviteres inn i den videre utformingen av undervisningsrommene og på denne måten sikrer bred forankring i det enkelte fagmiljø. Dette gjelder alle fagmiljø, ikke bare de praktisk-estetiske fagene (kunst og håndverk, drama, musikk og kroppsøving) og fagmiljø som underviser digitalt. Campus må tilrettelegges for studentarbeidsplasser både for bachelor, masterstudenter og studenter ved andre program.

Veiledning: Alle fagansatte gjennomfører veiledning av studenter, både planlagt og ikke planlagt. Veiledningen er i perioder av et slikt omfang at det er mest hensiktsmessig at dette gjøres på eget kontor. Lærerutdanningene er opptatt av å være tett på studentene (jf. Høgskolens strategiske plan for god oppfølging). Veiledning av studenter krever et lukket rom av hensyn til selve veiledningsprosessen, taushetsplikten og omgivelsene rundt.

Veiledning av og samarbeid med kolleger krever at man har anledning til å arbeide uforstyrret og i fortrolighet. Campus må tilrettelegges for celle- eller enekontor for vitenskapelige ansatte.

Forskning: Fakultetet er generelt skeptisk til «clean desk»- konsepter når det gjelder forskning og mener dette må reduseres til et minimum. Forskning krever ro og konsentrasjon uten unødige avbrudd og forstyrrelser. Ansatte som ønsker en fast kontorplass bør sikres dette.

Ønske om hjemmekontor og nye arbeidsvaner i kjølvannet av pandemien har vist behovet for nye typer lokaler. Digitale møter og konferanser krever skjermede miljøer der en samtidig kan snakke uten å forstyrre andre. Her passer verken åpne landskaper eller felles stillesoner. En grundig behovsundersøkelse må gjennomføres før man går videre i planleggingen, denne kunne med fordel ha vært gjennomført før planen ferdigstilles.

B: Er høringsutkastet forståelig, og gir det gode forutsetninger for å ta de rette valgene i fremtiden?

Planen skisserer flere interessante og kreative løsninger for hvordan Campus Halden kan utvikles i fremtiden, som vil være nyttige å ta med seg i det videre arbeidet med campusutvikling. Planen er imidlertid såpass skissepreget i formen og har så lite innspill fra relevante fagmiljø på HiØ, at den ikke kan «brukes til å prioritere, konkretisere og planlegge» (s. 5 og 6) framtidige oppgraderingsprosjekter slik den foreligger nå. I tillegg brukes det mange uttrykk som ikke gir konkret mening. Begrep som «visker ut grensens for formell og uformell læring», «hub» og «økosystem for ansatte» tåkelegger innholdet.

Det stilles spørsmål til kunnskapsgrunnlaget og måten dette er innhentet på, situasjonsbeskrivelsen og behovsbeskrivelsen. Blant annet omtales kontorområdet i Palmehagen som «nesten som et fengsel» (s. 52 i Utkast til kunnskapsgrunnlag), noe de ansatte ikke kjenner seg igjen i. «Og det kan bli veldig varmt om sommeren» (samme side) stemmer heller ikke, da området fikk solskjerming for mer enn 5 år siden. Det stilles også spørsmål ved høringsprosessen knyttet til kunnskapsgrunnlaget, som gikk over en periode på kun 2 uker vinteren 2021, hvor man var midt i koronapandemien. En tydeliggjøring av fordeler og ulemper knyttet til planen vil også være klargjørende.

På side 14, under «Relasjon student – lærer» betegnes faglærer som «trener». Dette begrepet bør erstattes med «faglærer» eller «veileder», betegnelsen «trener» blir misvisende. Det bes også om at ansatte gjennom demokratiske prosesser må være delaktige i å fylle innholdet i begreper som Kollegial samhandling og individuell konsentrasjon (s. 16), arbeidssteder i soner (s. 16) og egnede arbeidsplasser (s. 17).

Det stilles spørsmål ved om de som har utviklet planen kjenner arbeidshverdagen til de ansatte og hvordan de arbeider. I de strategiske planene for HiØ legges det stor vekt på å styrke forskinga; forskning krever konsentrert arbeid, og konsentrasjon oppnår man best når man kan isolere seg – som på et kontor. I mange fagtradisjoner er også bøker viktige, og bare en liten del av den nødvendige litteraturen er fritt tilgjengelig i digital form. Veksten i tallet på masterstudenter vil også innebære mere veiledning, og dette er en arbeidsoppgave som i liten grad egner seg i åpne landskap.

Harald Askeland i Statsbygg skrev i en artikkel i Aftenposten 2. februar 2020 at en kartlegging av empirisk forskning på kontorløsninger utført av et fagmiljø ved HVL, viser at enkelte forskningsfunn ikke kan brukes som argument for at én kontorløsning alltid er god og andre løsninger alltid er dårlige. Det er nok en riktig konklusjon ut fra denne studien, men når man snakker med forskere og ber dem om reaksjoner på en plan som presenterer økt bruk av aktivitetsbaserte arbeidsplasser, delte kontorer etc., er tilbakemeldingen ganske unison: Det er svært viktig for forskere (og undervisere) å ha en arbeidsplass med gode og forutsigbare fysiske rammer for å utføre aktiviteten de er ansatt for å gjøre. Med andre ord: Inntrykket er at aktivitetsbaserte arbeidsplasser og delte kontorer ikke vil gi disse forutsigbare fysiske rammene.

STAMI (Statens arbeidsmiljøinstitutt) har også utført en undersøkelse som viser at ansatte som jobber i åpne kontorlandskap eller på delte kontor, har en høyere risiko for sykemelding enn de som sitter alene på kontor. En annen undersøkelse fra samme institutt viser at bruk av delte og åpne kontorløsninger øker risikoen for uførepensjonering. Jan Vilhelm Bakke fra Arbeidstilsynet og Knut Inge Fostervold fra UiO har også vurdert forskning på åpne kontorlandskap og har bl.a. vist at aktivitetsbaserte arbeidsplasser gir redusert effektivitet, lavere produktivitet, mindre tilfredse medarbeidere, økt stress og sykefravær.

Dette er studier og undersøkelser som en campusutviklingsplan som Statsbygg står bak, burde bygge på og drøfte opp imot målsettingene som presenteres. Det er viktig informasjon også for arbeidsgiver og ikke minst en viktig forutsetning for å ta de rette valgene. Det er fullstendig legitimt å presentere en plan som bygger på en definert arealnorm og gjeldende trender, men planen burde i større grad ta inn over seg disse utfordringene som spesielt kontorløsningene og drøfte positive og negative sider på en åpen måte.

C: Er foreslått utvikling og mulige tiltak riktige og viktige for campus Halden?

Vi ser positivt på planens ambisjon å skape mer liv og aktivitet på campus, og at man ønsker å styrke båndene til sentrum.

Bærekraftargumentet er et viktig argument for å gå i retning av mer sambruk av kontorer, mer deling av kontorarealer, og åpne løsninger. Vi må imidlertid ikke glemme at bærekraft for Høgskolen i Østfold også innebærer god forvaltning av ansattressursene, dvs. å ivareta kompetente ansatte slik at de får gode og tilpassede rammer og vilkår for å utføre arbeidsoppgavene sine (over 80 % av fakultetenes samlede utgifter går til lønn). Den faglige virksomheten er sterkt konkurranseutsatt, både knyttet til studier og rekruttering av fagansatte med riktig kompetanse. En overgang til åpne og fleksible kontorlandskap kan gjøre HiØ mindre attraktiv som arbeidsgiver, og dermed gi rekrutteringsutfordringer. De ansatte ved fakultetene bør prioriteres ved tildeling av cellekontorer, og administrasjonen plasseres i fleksible og åpne landskaper, da administrasjonen ikke er like konkurranseutsatt som den faglige virksomheten.

I fagmiljøene er det stor enighet om at utforming av kontorer må ivareta mulighetene for konsentrasjonsarbeid, og dette synet støttes av fakultetsledelsen. Det er viktig at de fagansatte har en forutsigbar kontorsituasjon, slik at motivasjonen for å komme til campus, og til å arbeide ved HiØ, ikke svekkes. For å få gode fagmiljøer, er det også ønskelig at fagmiljøer er samlokalisert i størst mulig grad. Campusutviklingsplanene bør derfor utvides med ett eller flere eksempler på hvordan dette kan ivaretas og hvor det er cellekontorer til alle eller en stor del av de faglige ansatte. Etter det fakultetet kjenner til, har for eksempel Universitetet i Agder funnet en løsning på dette. Med hensyn til kontorstørrelse, bør cellekontorer ha ulik størrelse, slik at fagmiljøer/fagdisipliner har mulighet til å

oppbevare nødvendig forskings- og faglitteratur på kontoret. Muligheten for å inngå avtale om bruk av hjemmekontor, samt tilgjengelige kontorer i Oslo, vil også ha betydning for kontorbehovet.

Det uttrykkes bekymring for at antall klasserom i campusutviklingsplanene er for få, og hvordan man skal kunne løse oppgavene i lærerutdanningene med dette. Fleksible undervisningsrom må gi mulighet for dynamisk endring av inventar/møbler/skillevegger m.m.

Samtidig er sammenhengende åpne landskaper for studentene bra. Campusutviklingsplanene bør utvides med eksempler på hvordan dagens bygningsmasse kan åpnes og tilrettelegges for flere studentarbeidsplasser og spesielt arbeidsplasser til masterstudenter uten at antall klasserom reduseres. Det også viktig å lokalisere arbeidsplasser til masterstudenter i nærhet av tilsvarende fagmiljøer for å tilrettelegge for kommunikasjon og samarbeid med veiledere og andre faglige ansatte. Det gjøres i den forbindelse også oppmerksom på de klager studenter og andre har hatt på temperatur i bygget, som kan ha større betydning for bruken av bygget enn man kanskje tror.

Samtlige av fakultetets fagmiljøer som i dag benytter spesialrom til sin undervisning er svært opptatt av at disse blir ivaretatt ved utviklingen av en ny campus. Det er viktig at disse fagmiljøene får delta aktivt i både plassering og utforming, gjerne før campusutviklingsplanene ferdigstilles.

Det er positivt at uteområdene gjøres mer inspirerende og attraktive for undervisning og aktivitet. Videre kan det være smart at tuftepark plasseres nærmere styrkerom, utvide med flere volleyballbaner for å skape mer aktivitet. Zen-området må utvikles i samspill med den leirplassen som er på området nå. Frisbeegolf-bane kan med fordel utvides til å dekke et større område rundt HiØ.

D: Er det noe som mangler eller forhold vi har misforstått eller noe generelt?

Flere av punktene som er presentert ovenfor svarer også på dette spørsmålet.

Nasjonalt senter for engelsk og fremmedspråk i opplæringen (Fremmedspråksenteret) stiller spørsmål til hvordan den framlagte løsningen vil sikre senteret som en fysisk enhet som har et nasjonalt ansvar. Dette henger selvfølgelig sammen med hvilke løsninger som velges når det gjelder kontorer for de ansatte. Senteret har i sitt mandat fra Kunnskapsdepartementet fått definert helt klare oppgaver i Utdannings-Norge, se <https://www.hiof.no/fss/om/>. På den annen side er senterets tilhørighet til LUSP fakultetet viktig med tanke på senterets oppgaver ovenfor lærerutdanningene og språkmiljøet, og utfordringen blir å finne en fysisk uttrykt balansegang mellom integrering og segregering.

Andre hensyn som bør tas er:

- Sikkerhet i bygningsmassen med tanke på store, åpne soner. Alarmberedskap/alarmsystemer knyttet til akutt sykdom, mulig skarp situasjon. Det må kunne være mulig å raskt tilkalle hjelp.
- Det stilles også spørsmål til om den nye løsningen ivaretar risikoen for at det kan komme flere pandemier, er åpent landskap da egnet?
- Hvordan tenker man at jobben med å utvikle undervisningspraksis/endring i praksis skal gå hånd i hånd med campusutviklingen? Det hjelper ikke med "fancy" læringsrom, hvis pedagogene ikke ser nytten av dem. De spør hva som kommer først: campusutvikling/ bygg eller lærernes pedagogiske behov/utvikling av praksiser? Med andre ord, hva er planene for kompetanseutvikling og kompetanseheving når man skal utvikle nye arealer for undervisning?
- Eventuelt åpne og dynamiske kontorplasser vil presse de ansatte til å jobbe mer hjemme, og det etterlyses åpenhet rundt dette og hvordan man tenker å tilrettelegge for økt bruk av

hjemmekontor, i form av utstyr, møbler, kompensasjon for strøm og nett. Det etterlyses en kostnadsberegning for dette.

- Forpliktende organisasjonsengasjement som skal minske gjennomstrømming bygges gjennom at ansatte føler tilhørighet. Uten faste kontorplasser har man ingen tilhørighet på arbeidsplassen. Det blir vanskelig å danne fagmiljøer når man ikke vet hvor man skal finne dem (siden de ikke har faste plasser). Vi ser allerede merkbart fattigere arbeidsmiljø på Campus etter Corona (med økt bruk av hjemmekontor). Dette merker folk og det skaper misnøye og bekymringer for samhold.
- Kollektivtilbud innad i Østfold er dårlig på kveldstid, som vanskeliggjør å drive undervisningen fra campus på kveldstid.
- Det bør utredes hvordan man kan bygge ut digitale samholdssteder for studenter som er fordelt over hele landet.

Sist, men ikke minst, så bør campusutviklingsplan Halden være i samråd og gjenspeile Høgskolen utviklingsstrategi på kort og lang sikt. Et slikt perspektiv er ikke tilstrekkelig reflektert i denne versjonen av campusutviklingsplanen.

Med hilsen,

Dekan Irina Engeness